

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 327:316.32

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2026/1-62/14-21>

Григорій ПЕРЕПЕЛИЦЯ, д-р політ. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0003-4000-1334

e-mail: pgrigoriy@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Олександр МАЛЮТИН, магістр

ORCID ID: 0009-0007-1110-3952

e-mail: sashamaliutin.812@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

БЕЗПЕКА ЄВРОПИ БЕЗ США: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Вступ. Європейська безпекова архітектура перебуває на етапі глибоких структурних трансформацій, які визначатимуть майбутнє континенту на найближчі десятиліття. Європа стикнулася із найсерйознішим безпековим викликом у ХХІ ст., у той час як роль США як ключового гаранта європейської безпеки вже не є беззаперечною.

Актуальність дослідження зумовлена триваючою військовою агресією Російської Федерації проти України, а також новими підходами адміністрації Президента США Д. Трампа до ролі країни у гарантуванні безпеки в Європі. За цих умов ефективність ЄС у реалізації нових безпекових ініціатив і механізмів стає вирішальним чинником для стримування Росії та захисту східних кордонів Євросоюзу.

Метою дослідження є аналіз поточного стану безпекової архітектури Європи та простеження розвитку оборонної співпраці на континенті в умовах триваючої російської агресії Росії проти України та трансформації зовнішньополітичних пріоритетів США.

Методи. Під час дослідження застосовано методи системного і структурно-функціонального аналізу, а також порівняльний та історико-політичний методи.

Результати. Дослідження показує, що протягом останніх років ЄС суттєво активізував зусилля зі зміцнення власної обороноздатності й поглиблення інтеграції у сфері безпеки та оборони. Керівництво Євросоюзу та ключових держав-членів серйозно сприймає публічно задекларовані наміри адміністрації Д. Трампа щодо можливого скорочення військової присутності США в Європі.

Починаючи з 2025 р. на загальноєвропейському рівні формуються принципово нові механізми оборонної співпраці, до яких активно залучається і Україна. У цьому контексті дедалі чіткіше усвідомлюється, що український досвід ведення сучасної війни, перевірені бойовими діями технологічні рішення та інноваційний потенціал оборонної промисловості України мають стати невід'ємною складовою майбутньої європейської безпекової архітектури.

При цьому, американські безпекові гарантії, насамперед, у ядерній сфері, залишаються визначальним фактором системи європейської безпеки, що свідчить про обмеженість можливостей ЄС повністю компенсувати роль США у коротко- та середньостроковій перспективі.

Висновки. Російська агресія проти України та еволюція зовнішньої політики США за президенства Д. Трампа стали серйозним викликом для ЄС, актуалізуючи потребу в посиленні власних оборонних спроможностей. Значне зростання інвестицій у військову промисловість, створення нових оборонних ініціатив, а також активне залучення України до спільних оборонних проєктів свідчать про усвідомлення європейськими державами масштабів безпекових ризиків.

Таким чином ЄС дедалі більше орієнтується на проактивні дії, спрямовані на забезпечення ефективного стримування потенційної російської агресії проти держав-членів ЄС.

Ключові слова: ЄС, оборонна промисловість, безпекова архітектура, оборонні спроможності, ядерний потенціал.

Вступ

Після закінчення холодної війни країни Європи отримали можливість повністю сконцентруватись на поглибленні економічної інтеграції та торговельних зв'язків на континенті. Гарантії безпеки від США й переконаність у неможливості нової масштабної війни у регіоні сприяло поступовому зменшенню оборонних витрат і військових спроможностей переважної більшості країн ЄС. Повномасштабна російська агресія Російської Федерації проти України у 2022 р. продемонструвала хибність уявлення стосовно того, що великі конвенційні війни залишилися в історії. А риторика та концепція зовнішньої політики другої адміністрації Президента США Д. Трампа привели європейських лідерів до висновку, що продовжувати повністю покладатись на американську безпекову "парасольку", як це було багато десятиліть до того, вже не виїде. Перед загрозою потенційної військової агресії Євросоюз почав активно озброюватись і відновлювати оборонну промисловість, фінансуючи відповідні проєкти як у рамках ЄС, так і з країнами-партнерами, зокрема з

Україною. У контексті запланованого зменшення американської військової присутності на континенті, саме швидкість та ефективність реалізації таких оборонних ініціатив визначатиме європейську безпекову архітектуру в наступні роки.

Метою статті є проаналізувати поточний стан безпекової архітектури в Європі та розвиток оборонної співпраці на континенті в умовах триваючої російської агресії Росії проти України та зміни зовнішньополітичних акцентів США.

Огляд літератури. Тема спроможностей і потенціалу Європи щодо забезпечення власної безпеки в умовах зменшення американської військової присутності у регіоні представлена в теоретичних і практичних напрацюваннях іноземних дослідників, а саме: М. Бергманна, О. Свендсена, Я. Бонда, М. Прібе, З. Бурдетт, С. Бемера, Й. Нордена, Б. Баррі, Г. Бойда, Д. Баррі, Дж. Хекетта, Н. Чайлдса, які досліджують роль США у гарантуванні безпеки Європи та нинішню оборонну політику ЄС у контексті зміни зовнішньополітичних акцентів другої

© Перепелиця Григорій, Малютін Олександр, 2026

адміністрації Д. Трампа. У той же час збільшення важливості ролі України як невід'ємної частини європейської безпекової архітектури подано у роботах С. Маранже та С. Стюарта, К. Грант і Н. Попеску.

Серед українських дослідників тему майбутнього європейської безпеки висвітлено у доробку О. Александрова, А. Веселовського, О. Каракуца, К. Кононенка, В. Орлик, М. Паламарчука, В. Ярмоленка, які в аналітичній доповіді "Перспективи формування нової європейської системи та місце в ній України" проаналізували передумови формування в Європі нової системи безпеки після широкомасштабного вторгнення Росії в Україну на тлі зміни політики США за адміністрації Д. Трампа. Трансформації в оборонній політиці ЄС та роль України у цих процесах досліджується також у роботах О. Булани й М. Голубицької, І. Красноштан, В. Рішка.

Методи

Дослідження ґрунтується на комплексному якісному підході до аналізу трансформацій європейської безпекової архітектури в умовах зменшення ролі США та триваючої російської агресії проти України. У межах роботи застосовано методи системного й структурно-функціонального аналізу для вивчення ролі ключових акторів у сфері європейської безпеки та взаємозв'язків між ними.

Для оцінки еволюції оборонної політики ЄС і зміни стратегічних підходів США використано порівняльний та історико-політичний методи. Аналіз офіційних стратегічних документів ЄС, НАТО та США (зокрема, стратегій національної безпеки, оборонних оглядів і програмних документів Євросоюзу) здійснено із застосуванням елементів контент-аналізу.

Теоретичним підґрунтям дослідження є положення концепції стратегічної автономії ЄС.

Результати.

Весь період після 1945 р. безпека в Європі переважно залишалася сферою відповідальності Сполучених Штатів Америки. Навіть після завершення холодної війни США продовжували відігравати центральну роль в європейській системі безпеки, що загалом відповідало інтересам європейських держав. Ключовими елементами збереження такої ролі США упродовж цього періоду були ядерне стримування, військова присутність, а також провідна роль у сфері розвідки та протиракетної оборони.

Ядерне стримування. Центральним елементом американської ролі в європейській безпеці є ядерне стримування. "Ядерна парасолька" США в рамках НАТО упродовж десятиліть компенсувала відсутність у більшості європейських держав власних ядерних спроможностей. З урахуванням важливості балансування радянських, а пізніше російських, ядерних сил всі американські адміністрації чітко визначали своїм пріоритетом забезпечення ядерного стримування в Європі.

Цей підхід підтверджується, зокрема, в Огляді ядерної політики, який є складовою Стратегії національної оборони Президента Дж. Байдена (U.S. Department of Defense, 2022). Таким чином, стратегічний баланс у Європі як до 2022 р., так і після нього, значною мірою залишався залежним від США.

Військова присутність

Другим ключовим виміром американської ролі в європейській безпеці є військова присутність США на континенті. У період холодної війни США підтримували чисельність понад 100 тис. військових на континенті. Хоча після розпаду СРСР ця кількість зменшилась, на початку російської повномасштабної агресії проти України у 2022 р. США знову посилили свою присутність,

маючи більше 80 тис. військовослужбовців у країнах ЄС (Carlough, Harris, & McGowan, 2025).

Крім того, американські війська мають у розпорядженні на території ЄС приблизно 217 військових літаків, понад 100 з яких становлять винищувачі F-16, F-15, F-35, а також шостий флот США, до якого входить близько 40 військових кораблів різних класів (Bergmann, & Svendsen, 2025).

Не менш важливою є роль США у сфері розвідки, спостереження та рекогносцировки (ISR), а також у системі протиповітряної та протиракетної оборони. Розгорнена на американських кораблях поблизу берегів Європи американська корабельна багатофункціональна бойова інформаційно-керуюча система "Aegis", а також батареї ЗРК "Patriot", що знаходяться на бойовому чергуванні у країнах ЄС, є центральним елементом забезпечення ефективної протиповітряної та протиракетної оборони Європи, особливо з огляду на нарощування Росією виробництва крилатих і балістичних ракет.

Порівняно з європейськими союзниками з НАТО, США також володіють значно потужнішими спроможностями у сфері ISR, зокрема військовими супутниками, спеціалізованими літаками та безпілотними літальними апаратами, а також повітряними командними пунктами (AWACS), що є критично важливими для раннього попередження та реагування на потенційні загрози (Bergmann, & Svendsen, 2025). Європейські союзники, попри окремі національні досягнення, на сьогодні не спроможні повністю замінити ці можливості.

Окрім суто військового виміру, США історично відігравали провідну роль у політичному та стратегічному лідерстві НАТО. Протягом багатьох десятиліть, коли ключові безпекові цілі та пріоритети на обох берегах Атлантики були єдиними, це забезпечувало оперативність ухвалення рішень і формування єдності Заходу, зокрема в координації політики між НАТО, ЄС і партнерами поза межами Європи.

Зокрема, ця роль отримала яскраве підтвердження у перші роки повномасштабної війни Росії проти України. У той час, коли у центрі Європи розгорівся найбільший воєнний конфлікт за останні 80 років, саме США виступили ініціатором і координатором більшості санкційних пакетів, основним постачальником критично важливих видів озброєння, а також ключовим фактором стримування Росії від прямого військового зіткнення з НАТО. Європейські держави та інституції ЄС відігравали у той період значну, але здебільшого доповнювальну роль, часто діючи відповідно до американських стратегічних рішень.

Водночас прихід до влади у США другої адміністрації Д. Трампа суттєво змінив ситуацію. Свою першу каденцію Д. Трамп також розпочинав із припущень щодо можливості виходу США із НАТО або скорочення американської військової присутності в Європі. Проте у результаті за період свого першого президентства він цю присутність тільки посилив, розпочавши відновлення п'ятого армійського корпусу ЗС США на території ФРН (Ільченко, 2025).

На початок 2026 р. стало очевидним, що американська зовнішня політика за другої адміністрації Д. Трампа зазнала більш радикальних змін. За цих умов країни Європейського Союзу фактично не мали іншого вибору, окрім як спрямовувати дедалі більше ресурсів на зміцнення власних оборонних спроможностей. Поки що США не зменшують присутність американських військ в Європі (хоча Трамп публічно ставив під сумнів прихильність Штатів дотримуватися статті 5 Північноатлантичного договору) та продовжують підтримувати політику розширеного ядерного стримування. Але впевненість

європейських держав у безумовній готовності Сполучених Штатів надавати всебічну оборонну підтримку у разі кризових ситуацій суттєво зменшилася. Тому у наступній частині статті проаналізовано поточні можливості Європейського Союзу щодо забезпечення власної оборони.

Потенціал Європи у сфері безпеки та оборони. Американська безпекова "парасолька" тривалий час уважалась надійною гарантією миру на європейському континенті, що дозволяло країнам Європи поступово скорочувати власні оборонні витрати. Пріоритетними сферами для інтеграції у межах створеного у 1991 р. ЄС стали економіка та спільне нормативно-правове регулювання, у той час як оборонні спроможності переважної більшості країн Європи значною мірою забезпечувались американським озброєнням.

Приміром, упродовж тривалого часу після створення Євросоюзу оборонна інтеграція держав-членів була дуже повільною. Лише Лісабонським договором 2009 р. закріплено Спільну політику безпеки та оборони (Common Security and Defence Policy, CSDP), а також започатковано інструмент постійного структурованого співробітництва (PESCO), що покликаний створити умови для поглибленої оборонної інтеграції групи найбільш спроможних і мотивованих держав-членів. Проте упродовж наступних років розвиток CSDP відбувався повільно, а проекти в рамках PESCO фактично розпочалися тільки у 2017 р., через 8 років після формального оголошення ініціативи.

Показово у цьому контексті була динаміка збільшення оборонних витрат європейських держав. Незважаючи на вже неодноразово продемонстровані агресивні амбіції Кремля, а також на взяті за результатами уельського Саміту НАТО зобов'язання щодо досягнення рівня витрат на оборону не менше 2 % ВВП, станом на 2021 р., серед усіх країн, які 2014 р. витрачали менше цього показника, тільки Польща та країни Балтії виконали згадане зобов'язання (Statista. Annual military defense expenditure in the European ..., 2005).

Початок повномасштабної конвенційної війни в центрі Європи суттєво вплинув як на внутрішню та зовнішню політику урядів країн ЄС, так і на суспільні настрої в цих країнах. За період 2022–2025 рр. сукупний оборонний бюджет ЄС збільшився на 63 % – із 240 млрд євро до 392 млрд євро (European Parliament, 2025). Після вимог адміністрації президента Трампа та відповідного рішення Гаазького саміту НАТО у червні 2025 р. окремі європейські держави, передусім зі східного флангу, швидше за інших продемонстрували готовність збільшувати свої оборонні витрати, плануючи досягти рівня 3,5–4 % та навіть понад 5 % у найближчі роки (Александров та ін., 2025). ФРН у березні 2025 р. прийняла історичне для країни рішення – вивільнити статтю витрат на оборону з-під суворих боргових обмежень (до 1 % від ВВП), дозволивши використовувати більше внутрішніх запозичень на фінансування оборонних потреб.

Водночас кількісне зростання оборонних витрат не автоматично трансформується в якісне посилення спроможностей. На тлі зміни підходів адміністрації Білого дому до європейської безпеки знову актуалізується концепція "стратегічної автономії Європи", яка уперше була зафіксована у Глобальній стратегії ЄС 2016 р. і яку вже довгий час адвокатує у своїх публічних виступах Президент Франції Е. Макрон (European Commission, 2016). У цьому контексті, доцільно окреслити основні сильні та слабкі сторони потенціалу ЄС розбудови власне європейської системи безпеки.

Після 24 лютого 2022 р. ЄС значно активізував роботу щодо розробки стратегічних документів у сфері безпеки та оборони. Вже у березні 2022 р. опубліковано "Стратегічний компас", у якому викладено спільне бачення оборонної та безпекової політики Союзу до 2030 р. (European Commission, 2022). А в березні 2025 р. Європейська комісія представила "Білу книгу з питань європейської оборони – Готовність 2030", що окреслює нову оборонну стратегію Європейського Союзу, спрямовану на досягнення оборонної самостійності ЄС (White Paper for European Defence – Readiness 2030, 2025). У документі визначено комплекс першочергових заходів, спрямованих на відновлення оборонного потенціалу Європи, подолання критичних прогалин у спроможностях, а також формування конкурентоспроможної оборонно-промислової бази.

Паралельно упродовж останніх років було створено нові рамки та інструменти співпраці у військово-технічній сфері та сфері оборонних закупівель. Зокрема, уже згадану "Білою книгою" запроваджено в оборонному плані ЄС ReArm Europe, який фактично виступає імплементаційною стратегією реалізації положень "Стратегічного компаса" та "Білої книги". Ключовим елементом ReArm Europe стало започаткування кредитної програми переозброєння Європи SAFE (Security Action for Europe) на 150 млрд євро для стимулювання спільного виробництва та закупівель оборонної продукції. Також 2023 р. було прийнято Європейський інструмент зміцнення оборонної промисловості через спільні закупівлі (European defence industry reinforcement through common procurement act, EDIRPA) обсягом 300 млн євро, а у 2025 р. – повноцінну Європейську програму оборонної промисловості (EDIP) на 1,5 млрд євро, яка забезпечує фінансову та регуляторну підтримку Європейської оборонно-технологічної та промислової бази (European Commission. White Paper for European Defence ..., 2025). Активніше почали застосовуватися і раніше створені механізми, зокрема Європейська оборонна агенція (EDA).

Поглиблюється інтеграція та співробітництво і у військовій сфері. Зокрема, у жовтні 2025 р. Європейська Рада затвердила *Дорожню карту оборонної готовності до 2030 року* – документ, який визначає стратегічні пріоритети та заходи, спрямовані на зміцнення оборонної готовності держав-членів ЄС (European Commission. Joint Communication to the European Parliament ..., 2025). Документом започатковано флагманські ініціативи, спрямовані на зміцнення оборонних спроможностей ЄС (European Drone Defence Initiative, Eastern Flank Watch, European Air Shield, European Space Shield), а також створення коаліцій для поглиблення взаємодії між державами-членами за напрямками військової мобільності, ППО/ПРО, наземних систем та артилерії, дронів і боротьби з ними тощо.

Водночас існує низка чинників, які ставлять під сумнів можливість досягнення стратегічної автономії у найближчій перспективі. Ключовою проблемою залишається фрагментація оборонного простору: європейські держави використовують десятки різних типів бойових платформ і систем озброєння, що ускладнює спільне планування, логістику й оперативну взаємосумісність. Крім того, зберігається суттєва залежність більшості держав ЄС від США у питаннях логістики, розвідки, військової мобільності тощо. Попри поступове нарощення власного виробництва та закупівель оборонної продукції європейського походження, залежність від американського озброєння все ще залишається значною (Clark, 2025).

При цьому європейські збройні сили залишаються сукупністю національних армій, а не інтегрованим військовим інструментом. Хоча держави ЄС загалом витрачають на оборону кошти, співмірні з американськими, ці ресурси розпорошені між різними національними програмами, стандартами та структурами. У результаті Європа володіє значними людськими та матеріальними ресурсами, але не має здатності швидко й ефективно сконцентрувати їх у межах єдиного оперативного плану без вирішальної ролі НАТО і США (Bergmann, & Svendsen, 2025). Основною рамкою для посилення військової інтеграції держав-членів ЄС залишається PESCO, однак ефективність реалізації спільних проєктів у його межах поки залишається обмеженою (PESCO Secretariat, 2025). Суттєвою перешкодою є також політична фрагментація Євросоюзу, зокрема принцип консенсусу в прийнятті рішень, що ускладнює швидке реагування, а також відмінності у сприйнятті загроз між різними регіонами ЄС (Александров та ін., 2025).

Окремим обмежувальним чинником європейської стратегічної автономії залишається ядерний вимір. У Європі лише дві країни володіють ядерною зброєю – Франція та Велика Британія, із яких лише одна є державою-членом ЄС. Історично значна частина ядерного стримування НАТО спирається на американську інфраструктуру, зокрема розміщення приблизно 100 ядерних авіабомб типу B61 на авіабазах у п'яти країнах Європи (ФРН, Бельгія, Нідерланди, Італія та Туреччина). Однак на тлі ризиків ескалації російсько-української війни та можливого скорочення американської військової присутності в Європі активізувались дискусії щодо можливості формування європейського ядерного стримування без участі США (The Telegraph, 2025).

За останні роки як Велика Британія, так і Франція проводять послідовну політику з посилення власних ядерних спроможностей. Зокрема, уряд Великої Британії в Інтегрованому оборонному огляді 2021 р. уперше за багато років задекларував намір збільшити кількість ядерних боеголовок із 225 од. до 260 од. (HM Government, 2021), а у червні 2025 р. оголосив про намір закупити щонайменше 12 од. винищувачів F-35A, здатних переносити як звичайну, так і ядерну зброю, а також про розширення авіабази RAF Marham у межах програми закупівлі 138 літаків F-35 та приєднання до відповідної місії НАТО (HM Government, 2025). У свою чергу, Президент Франції Е. Макрон у березні 2025 р. заявив про плани відновлення ядерної місії авіабази Luxeuil-Saint-Sauveur, розмістивши на ній дві ескадрильї винищувачів Rafale до 2035 р. (Kristensen, 2025). При цьому обидві країни налаштовані поглиблювати співпрацю за цим напрямом, підписавши у липні 2025 р. Нортвудську декларацію щодо координації ядерної політики, спроможностей та операцій (Fraïoli, 2025). Сукупний ядерний потенціал обох країн перевищує 500 боеголовок, що робить європейське ядерне стримування технічно можливим (Мартинович, & Іжак, 2025).

Водночас, для успішної реалізації такої концепції існує ряд обмежень. Зокрема, французька ядерна доктрина орієнтована на національне стримування, а не на колективну оборону, а поширення французьких ядерних гарантій на інші держави-члени ЄС неминуче порушить питання наднаціонального контролю над ядерним арсеналом, що суперечить усталеній традиції ядерної незалежності Франції (Александров та ін., 2025). Велика Британія, у свою чергу, на відміну від повністю суверенної у своїх ядерних спроможностях Франції, залежить від США у сфері засобів доставки, зокрема

ракет Trident, а також авіаційних боеприпасів. При цьому обидві країни не мають на озброєнні тактичної ядерної зброї малої потужності.

Важливим чинником прогресу стосовно можливості розвитку автономної "ядерної парасольки" Європи може стати залучення інших країн, зокрема у контексті розподілу фінансового тягаря. Відповідна робота вже триває: зокрема уряд ФРН дедалі частіше заявляє про готовність активно брати участь у загальноєвропейських програмах ядерного стримування (Reuters, 2026).

У цілому, попри наявність політичної волі з боку ключових європейських стейкхолдерів до поглиблення співпраці та пошуку шляхів трансформації франко-британського потенціалу в справжній ядерний щит континенту, США на сьогодні залишаються єдиним реальним джерелом ядерних гарантій для Європи.

При цьому, ризик втрати американських безпекових гарантій спонукає ЄС не лише до масштабних реформ у сфері оборони, а й до посилення партнерств з іншими державами. У першу чергу, це стосується України, яка, захищаючи себе та Європу від російської агресії, здобула неocenний досвід ведення сучасної війни. Саме у цьому контексті у статті розглянуто роль України у формуванні нової європейської безпекової архітектури.

Роль України у формуванні нової європейської безпекової архітектури. Повномасштабна агресія Росії проти України стала каталізатором докорінних змін у безпековій архітектурі Європи. Для переважної більшості держав-членів ЄС уже давно очевидним став той факт, що саме Україна нині є ключовим чинником стримування подальшого поширення війни на захід. У цьому контексті сформувалось спільне розуміння взаємовигідності глибшої співпраці між ЄС та Україною у сфері оборони, а також доцільності поступового включення України до загальноєвропейських безпекових і оборонних проєктів. Таким чином, Україна вже сьогодні де-факто є невід'ємною складовою європейської безпекової архітектури, попри відсутність формального членства у відповідних інституціях (Marangé, & Stewart, 2025).

Ці процеси отримали додатковий імпульс після приходу до влади у США адміністрації Д. Трампа. Нова команда Білого дому відразу заявила про припинення постачання в Україну нових пакетів військової допомоги, що стало серйозним викликом як для України, так і для Європи. Оскільки протягом трьох років до цього США були ключовим контрибутором у посиленні спроможностей сил оборони України, забезпечуючи понад половину всієї міжнародної військової допомоги, припинення американської допомоги могла призвести до катастрофічних наслідків для України, і, відповідно, суттєво збільшити ризик війни для Європи.

Водночас зазначимо, що Європа достатньо ефективно відреагувала на цей виклик. У 2025 р. обсяги оборонної підтримки від європейських країн істотно зросли. Передусім це стосувалось виділення фінансових ресурсів на різноманітні механізми підтримки сил оборони України, оскільки на той момент багато країн уже значною мірою вичерпали можливості з передачі озброєння, військової техніки та інших матеріальних засобів із власних запасів. Зокрема, важливими ініціативами на сьогодні є закупівлі за рахунок партнерів України американського озброєння у межах PURL (Prioritized Ukraine Requirements List), ініціатива із закупівлі артилерійських боеприпасів для потреб України (т. зв. "Чеська ініціатива"), фінансування іноземними партнерами українського ОПК ("Данська модель") тощо. Загалом, за повідомленням Міністерства оборони

України, Україна отримала оборонну допомогу у 2025 р. на загальну суму 45 млрд дол., і переважну більшість цієї допомоги забезпечили країни Європи (Міністерство оборони України, 2026).

Важливим елементом комплексного процесу інтеграції України до європейської безпекової архітектури є поглиблення співробітництва у сфері спільного оборонного виробництва. Зокрема, у 2026 р. очікується анонсування конкретних спільних проєктів України з державами-членами ЄС за фінансування кредитного механізму ЄС Security Action for Europe (SAFE) на загальну суму 150 млрд євро. Україна не має права подавати заявки на отримання фінансування, проте вже відомо, що 15 із 19 країн ЄС висловили готовність започатковувати проєкти з оборонних закупівель та виробництва спільно з Україною (European Commission. SAFE. Security Action ..., 2025).

Іншим механізмом співпраці у сфері ОПК має стати оголошена 2025 р. Європейська програма оборонної промисловості (EDIP) загальним обсягом 1,5 млрд євро, у рамках якої 300 млн євро спрямовується на допомогу Україні у межах Інструменту підтримки України (Ukraine Support Instrument, USI). Крім того, за словами Єврокомісара з питань оборони та космосу А. Кубіліуса, EDIP дозволить здійснювати оборонні закупівлі з Україною і для України, інвестувати в українську промисловість, тим самим підтримуючи інтеграцію української промисловості до європейської оборонно-технологічної та промислової бази (European Commission. Speech by Commissioner Kubilius ..., 2025). Важливим кроком у цьому напрямі є також залучення України до реалізації Дорожньої карти оборонної готовності ЄС до 2030 року, що додатково закріплює її роль у формуванні спільних пріоритетів у сферах ППО/ПРО, артилерії, дронів, військової мобільності та захисту критичної інфраструктури (European Commission, 2025).

Зі свого боку, Україна також активно створює власні механізми з поглиблення співпраці з європейською оборонною промисловістю. Флагманськими ініціативами, які демонструють суттєвий прогрес у 2025–2026 рр., є програми "Build with Ukraine" (експорт українських військових технологій і відкриття виробничих ліній за кордоном) та "Build in Ukraine" (створення іноземними компаніями виробництва безпосередньо в Україні). Реалізація проєктів у межах цих ініціатив є важливим етапом переходу України від ролі споживача оборонної допомоги до статусу повноцінного партнера у виробництві сучасного озброєння.

Водночас існує також низка викликів для забезпечення сталості та стабільності європейської підтримки України. Серед них – відмінності у сприйнятті російської загрози між окремими державами-членами ЄС, а також вплив внутрішньополітичних процесів і виборчих циклів у європейських країнах на їхню політику щодо України. Крім того, реалізація масштабних оборонних програм потребує значних фінансових ресурсів і часу, що створює напругу між короткостроковими нагальними потребами України та довгостроковими цілями європейського переозброєння (Rishko, 2025).

Попри зазначені обмеження, загальна динаміка свідчить про формування в Європейському Союзі стратегічного консенсусу щодо необхідності підтримувати Україну стільки, скільки необхідно. Хоча повноцінна європейська інтеграція України залишатиметься тривалим процесом, інтеграція української промисловості до європейської оборонно-технологічної та промислової бази вже починає демонструвати практичні результати. Україна дедалі

більше утверджується як інтегральна складова європейської безпекової архітектури, що матиме довгострокові наслідки для безпеки всього європейського континенту.

У контексті всього вищезазначеного, у завершальній частині статті розглядаються основні можливі сценарії подальшого розвитку європейської безпекової архітектури.

Сценарій 1. Часткова автономія Європи: Україна як передовий елемент стримування

У цьому сценарії Сполучені Штати частково зберігають роль гаранта європейської безпеки, насамперед у ядерному вимірі, водночас поступово скорочуючи свою військову присутність на континенті. Лютневі публічні виступи американських високопосадовців, зокрема заступника Военного міністра США Е. Колбі на зустрічі міністрів оборони НАТО та Міністра закордонних справ США М. Рубіо на Мюнхенській безпековій конференції 2026 окреслюють бачення США стосовно розподілу ролей у безпековому партнерстві з ЄС. Основна відповідальність за стримування Росії та забезпечення оборонної стійкості Європи за таких умов дедалі більше переходить до держав ЄС.

У цьому сценарії Україна виступає ключовим передовим елементом стримування, фактично виконуючи функцію "буферу безпеки", що захищає східний фланг ЄС і НАТО та не дозволяє Росії накопичити сили для потенційної агресії проти держав-членів. Стійкість українських сил оборони та здатність України утримувати фронт стають критично важливими чинниками стабільності всієї європейської безпекової архітектури.

Підтримка України в межах цього сценарію має системний характер і включає довгострокове фінансування, спільні закупівлі озброєнь, інтеграцію української оборонної промисловості до європейської оборонно-технологічної та промислової бази. Водночас, ризик цього сценарію полягає у перетворенні України на інструмент компенсації обмеженої європейської спроможності, без надання їй чіткої перспективи повноцінної інтеграції у безпекові структури Європи.

Сценарій 2. Європа як самостійний безпековий актор: Україна як складова єдиної оборонної системи

У цьому сценарії Європейський Союз переходить до якісно нового рівня безпекової інтеграції, формуючи власні механізми колективної оборони та стратегічного стримування без вирішальної ролі США. Скорочення американської присутності у цьому випадку стає каталізатором поглиблення безпекової інтеграції в Європі та створення цілісної європейської оборонної системи.

За такого розвитку подій Україна інтегрується в європейську безпекову архітектуру не як зовнішній партнер, а як її функціональний елемент. Українські збройні сили стають складовою європейського оборонного планування, а український досвід ведення сучасної війни безпосередньо впливає на формування доктрин, стандартів і пріоритетів розвитку спроможностей ЄС. Інтеграція оборонно-промислового комплексу України до європейської оборонно-технологічної та промислової бази забезпечує Європі доступ до інноваційних рішень, а також дозволяє масштабувати виробництво найпріоритетніших видів озброєння. У цьому сценарії Україна перестає бути лише об'єктом підтримки і набуває статусу невід'ємної та інтегральної складової європейської безпеки (зокрема, реалізація такого сценарію можлива на основі подальшого розвитку та розширення повноважень Коаліції охочих).

Сценарій 3. Фрагментація безпеки Європи

У цьому сценарії зменшення ролі США компенсується ані поглибленням європейської інтеграції, ані

формуванням ефективних альтернативних механізмів колективної безпеки. У такій ситуації Європа поступово втрачає єдність у питаннях оборони, а національні інтереси окремих держав починають домінувати над спільною стратегічною рамкою.

Україна опиняється у найбільш вразливому становищі, оскільки фактичний нейтралітет США та відсутність єдності в оборонних політиках країн Європи може бути використане Росією для подальшої ескалації. Зменшення або нестабільність європейської підтримки України підвищує неконтрольовану ескалацію, що, у свою чергу, створює довгострокову зону нестабільності на східному фланзі Європи.

Наслідком такого сценарію стає не лише підлив безпеки України, але й суттєве зростання вразливості самого Європейського Союзу.

Усі розглянуті сценарії свідчать про те, що роль України є не похідною, а визначальною змінною у формуванні майбутньої безпекової архітектури Європи без США. Саме від того, чи буде Україна інтегрована як передовий елемент стримування, повноцінна складова європейської оборонної системи або ж залишиться у зоні стратегічної невизначеності, залежить рівень стабільності та безпеки на європейському континенті.

Дискусія і висновки

2025 рік став переломним як для ЄС у цілому, так і для багатьох його держав-членів. Можливість поширення російської військової агресії на територію Євросоюзу, яка раніше – завдяки чіткому артикулюванню американським безпековим гарантіям – уважалася вкрай малоімовірною, нині сприймається як цілком реалістичний сценарій. У цьому контексті інвестиції у військове виробництво, збільшення оборонних витрат і посилення спроможностей національних збройних сил стали ключовими питаннями порядків денних дво- та багатосторонніх зустрічей лідерів європейських країн.

Ще у 2022 р., у відповідь на безпрецедентний виклик миру й безпеці на континенті, ЄС зробив якісно новий крок у поглибленні оборонної інтеграції між державами-членами та розпочав роботу над створенням нових безпекових механізмів. Наміри адміністрації Д. Трампа скоротити американську військову присутність на континенті лише посилили усвідомлення важливості пришвидшення вже розпочатих процесів та змусили європейські держави визнати потребу у значно масштабніших інвестиціях – передусім фінансових – у власну обороноздатність.

При цьому в рамках триваючих структурних змін європейської безпекової архітектури роль України набуває все більшого значення. У 2026 р. уже є спільне розуміння того, що український досвід ведення сучасної війни, перевірені боями технологічні рішення та інноваційна оборонна промисловість України мають стати інтегральною частиною загальноєвропейських оборонних ініціатив. Поєднання європейських фінансових, наукових, виробничих ресурсів з українським досвідом, технологіями та інноваціями здатне закласти фундамент майбутньої європейської безпекової архітектури в умовах зменшення ролі США.

Внесок авторів: Григорій Перепелиця – концептуалізація дослідження, наукове керівництво, редагування та доопрацювання тексту статті; Олександр Малютін – збір та аналіз матеріалів, методологія, написання первинного тексту статті.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Александров, О., Веселовський, А., Каракуц, О., Кононенко, К., Орлик, В., Паламарчук, М., & Ярмоленко, В. (2025). *Перспективи формування нової європейської системи та місце в ній України*. Центр зовнішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2025.11>
- Ільченко, Ю. (2025). *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень "Борисфен Інтел"*. <https://bintel.org.ua/uncategorized/ssha-ta-bezpeka-yevropi/>
- Мартинюк, Ю., & Іжак, О. (2025). *Європейська "ядерна парасолька": якими є межі франко-британського потенціалу без США. Пояснюємо*. <https://espreso.tv/oborona-ta-bezpeka-evropeyska-yaderna-parasolka-yakimi-e-mezhi-franko-britanskogo-potentsialu-bez-ssha-poyasnyuemo>
- Міністерство оборони України. (2026). *Україна залучила понад \$45 млрд безпекової допомоги в 2025 році*. <https://mod.gov.ua/news/ukrayina-zaluchila-ponad-45-milrd-bezpekovoyi-dopomogi-v-2025-roci>
- Bergmann, M., & Svendsen O. (2025). *How Europe Can Defend Itself with Less America*. Center for Strategic International Studies. https://www.boell.de/sites/default/files/importedFiles/2025/11/06/251008_bergmanna_europe_america.pdf
- Carfough, M., Harris, B., & McGowan, A. (2025). *Where are U.S. bases and forces situated in Europe?* Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/articles/where-are-us-forces-deployed-europe>
- Clark, A. (2025). *Armed by America: how Europe's militaries depend on the US – a visual analysis*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2025/jun/24/visual-guide-can-europe-really-defend-itself-alone>
- European Commission. (2016). *Shared Vision, Common Action. A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf
- European Commission. (2022). *A Strategic Compass for Security and Defence*. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf
- European Commission. (2025). *Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council. Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030*. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/9db42c04-15c2-42e1-8364-60afb0073e68_en?filename=Joint-Communication%20Defence-Readiness-Roadmap-2030.pdf
- European Commission. (2025). *SAFE. Security Action for Europe*. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en
- European Commission. (2025). *Speech by Commissioner Kubilius in the the European Parliament Plenary Session debate on the European Defence Industry Programme and a framework of measures to ensure the timely availability and supply of defence products ('EDIP')*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_2805
- European Commission. (2025). *White Paper for European Defence – Readiness 2030*. https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en
- European Parliament. (2025). *EU Member States' defence budgets*. <https://eupthinktank.eu/2025/05/07/eu-member-states-defence-budgets/>
- Fraioli, P. (2025). *The Northwood Declaration: UK – France nuclear cooperation and a new European strategic backstop*. The International Institute for Strategic Studies. https://www.iiss.org/globalassets/media-library--content--migration/files/publications/strategic-comments-delta/2025/08/sc-31-20_the-northwood-declaration_uk_france-nuclear-cooperation-and-a-new-european-strategic-backstop.pdf
- HM Government. (2021). *Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*. <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>
- HM Government. (2025). *UK to purchase F-35As and join NATO nuclear mission as Government steps up national security and delivers defence dividend*. Press release. <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-purchase-f-35as-and-join-nato-nuclear-mission-as-government-steps-up-national-security-and-delivers-defence-dividend>
- Kristensen, Hans M. (2025). *The changing nuclear landscape in Europe. Bulletin of the Atomic Scientists*, 81(6): For Decades to Come. <https://doi.org/10.1080/00963402.2025.2586980>
- Marangé, C., & Stewart, S. (2025). *The Tipping Point: An Emerging Model of European Security with Ukraine and without Russia*. SWP Research Paper. https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2025RP05_TippingPoint.pdf
- Munich Security Conference. (2025). *JD Vance's full speech on the fall of Europe*. https://movimentoeuropeo.it/images/documenti/JD_Vances_full_speech_on_the_fall_of_Europe.pdf
- PESCO Secretariat. (2025). *PESCO Projects' Progress Report*. https://eda.europa.eu/docs/default-source/pesco-files/2025-pesco-projects-progress-report_public-release-updated.pdf
- Reuters. (2026). *Merz says Germany exploring shared nuclear umbrella with European allies*. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/merz-says-germany-exploring-shared-nuclear-umbrella-with-european-allies-2026-01-29/>

Rishko, V. (2025). *Building Defence in a Post-American European Security Order: Ukraine's Integration, Burden-Sharing, and the New Transatlantic Reality*. Bi-weekly Analysis. No. 12, June 26. Transatlantic Dialogue Center. <https://tdcenter.org/2025/07/10/building-defence-in-a-post-american-european-security-order-ukraines-integration-burden-sharing-and-the-new-transatlantic-reality/>

Statista. 2005. *Annual military defense expenditure in the European Union from 2005 to 2023, by member state*. <https://www.statista.com/statistics/1395834/eu-military-expenditure-by-country/?srsltid=AfmBOooAMJC6DMDdckUqN699xDfIFR8MpzdnMmADMnStiK1LsQQ86T>

The Telegraph. (2025). *French nuclear shield could extend across Europe*. <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/02/24/france-to-offer-nuclear-shield-for-europe/>

The White House. (2025). *National Security Strategy of the United States of America*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

U.S. Department of Defense. (2022). *National Defense Strategy of the United States of America*. <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>

U.S. Department of State. (2026). *Secretary of State Calls on European Leaders to Defend Western Civilization in Munich Security Conference Speech*. <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/02/secretary-of-state-calls-on-european-leaders-to-defend-western-civilization-in-munich-security-conference-speech-2>

U.S. Department of War. (2026). *National Defense Strategy*. <https://media.defense.gov/2026/Jan/23/2003864773/-1/-1/0/2026-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY.PDF>

U.S. Department of War. (2026). *Remarks by Under Secretary of War for Policy Elbridge Colby at the NATO Defense Ministerial (As Prepared)*. <https://www.war.gov/News/Speeches/Speech/Article/4404801/remarks-by-under-secretary-of-war-for-policy-elbridge-colby-at-the-nato-defense/>

World Economic Forum. (2026). *Davos 2026: Special Address by Donald J Trump, President of the United States of America*. <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-special-address-donald-trump-president-united-states-america/>

References

Aleksandrov, O., Veselovskii, A., Karakuts, O., Kononenko, K., Orlyk, V., Palamarchuk, M., & Yarmolenko, V. (2025). *Prospects for the Formation of a New European Security System and the Place of Ukraine in it*. Center for Foreign Policy Studies of the National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2025.11>

Bergmann, M., & Svendsen O. (2025). *How Europe Can Defend Itself with Less America*. Center for Strategic International Studies. https://www.boell.de/sites/default/files/importedFiles/2025/11/06/251008_bergmann_europe_america.pdf

Carlough, M., Harris, B., & McGowan, A. (2025). *Where are U.S. bases and forces situated in Europe?* Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/articles/where-are-us-forces-deployed-europe>

Clark, A. (2025). *Armed by America: how Europe's militaries depend on the US – a visual analysis*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2025/jun/24/visual-guide-can-europe-really-defend-itself-alone>

European Commission. (2016). *Shared Vision, Common Action. A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

European Commission. (2022). *A Strategic Compass for Security and Defence*. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf

European Commission. (2025). *Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council. Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030*. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/9db42c04-15c2-42e1-8364-60afb0073e68_en?filename=Joint-Communication%20Defence-Readiness-Roadmap-2030.pdf

European Commission. (2025). *SAFE. Security Action for Europe*. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en

European Commission. (2025). *Speech by Commissioner Kubilius in the the European Parliament Plenary Session debate on the European Defence Industry Programme and a framework of measures to ensure the timely availability and supply of defence products ('EDIP')*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_2805

European Commission. (2025). *White Paper for European Defence – Readiness 2030*. https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en

European Parliament. (2025). *EU Member States' defence budgets*. <https://epthinktank.eu/2025/05/07/eu-member-states-defence-budgets/>

Fraioli, P. (2025). *The Northwood Declaration: UK – France nuclear cooperation and a new European strategic backdrop*. The International Institute for Strategic Studies. https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content---migration/files/publications/strategic-comments-delta/2025/08/sc-31-20_the-northwood-declaration_uk_france-nuclear-cooperation-and-a-new-european-strategic-backstop.pdf

HM Government. (2021). *Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*. <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>

policy/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy

HM Government. (2025). *UK to purchase F-35As and join NATO nuclear mission as Government steps up national security and delivers defence dividend*. Press release. <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-purchase-f-35as-and-join-nato-nuclear-mission-as-government-steps-up-national-security-and-delivers-defence-dividend>

Ilchenko, Y. (2025). *Independent Analytical Center For Geopolitical Studies "Borysfen Intel"* [in Ukrainian]. <https://bintel.org.ua/uncategorized/ssha-ta-bezpeka-yevropi/>

Kristensen, Hans M. (2025). *The changing nuclear landscape in Europe. Bulletin of the Atomic Scientists*, 81(6): For Decades to Come. <https://doi.org/10.1080/00963402.2025.2586980>

Marangé, C., & Stewart, S. (2025). *The Tipping Point: An Emerging Model of European Security with Ukraine and without Russia*. SWP Research Paper. https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2025RP05_TippingPoint.pdf

Martynovych, Y., & Yizhak, O. (2025). *The European "nuclear umbrella": what are the limits of the French-British potential without the U.S. Explaining* [in Ukrainian]. <https://espreso.tv/oborona-ta-bezpeka-evropeyska-yaderna-parasolka-yakimi-e-mezhi-franko-britanskogo-potentsialu-bez-ssha-poyasnyuemo>

Munich Security Conference. (2025). *JD Vance's full speech on the fall of Europe*. https://movimentoeuropeo.it/images/documenti/JD_Vances_full_speech_on_the_fall_of_Europe.pdf

PESCO Secretariat. (2025). *PESCO Projects' Progress Report*. https://eda.europa.eu/docs/default-source/pesco-files/2025-pesco-projects-progress-report_public-release-updated.pdf

Reuters. (2026). *Merz says Germany exploring shared nuclear umbrella with European allies*. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/merz-says-germany-exploring-shared-nuclear-umbrella-with-european-allies-2026-01-29/>

Rishko, V. (2025). *Building Defence in a Post-American European Security Order: Ukraine's Integration, Burden-Sharing, and the New Transatlantic Reality*. Bi-weekly Analysis. No. 12, June 26. Transatlantic Dialogue Center. <https://tdcenter.org/2025/07/10/building-defence-in-a-post-american-european-security-order-ukraines-integration-burden-sharing-and-the-new-transatlantic-reality/>

Statista. 2025. *Annual military defense expenditure in the European Union from 2005 to 2023, by member state*. <https://www.statista.com/statistics/1395834/eu-military-expenditure-by-country/?srsltid=AfmBOooAMJC6DMDdckUqN699xDfIFR8MpzdnMmADMnStiK1LsQQ86T>

The Ministry of Defence of Ukraine. (2026). *Ukraine attracted over \$45 billion in security assistance in 2025* [in Ukrainian]. <https://mod.gov.ua/en/news/ukraine-attracted-over-45-billion-in-security-assistance-in-2025>

The Telegraph. (2025). *French nuclear shield could extend across Europe*. <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/02/24/france-to-offer-nuclear-shield-for-europe/>

The White House. (2025). *National Security Strategy of the United States of America*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

U.S. Department of Defense. (2022). *National Defense Strategy of the United States of America*. <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>

U.S. Department of State. (2026). *Secretary of State Calls on European Leaders to Defend Western Civilization in Munich Security Conference Speech*. <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/02/secretary-of-state-calls-on-european-leaders-to-defend-western-civilization-in-munich-security-conference-speech-2>

U.S. Department of War. (2026). *National Defense Strategy*. <https://media.defense.gov/2026/Jan/23/2003864773/-1/-1/0/2026-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY.PDF>

U.S. Department of War. (2026). *Remarks by Under Secretary of War for Policy Elbridge Colby at the NATO Defense Ministerial (As Prepared)*. <https://www.war.gov/News/Speeches/Speech/Article/4404801/remarks-by-under-secretary-of-war-for-policy-elbridge-colby-at-the-nato-defense/>

World Economic Forum. (2026). *Davos 2026: Special Address by Donald J Trump, President of the United States of America*. <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-special-address-donald-trump-president-united-states-america/>

Отримано редакцією журналу / Received: 15.03.26

Прорецензовано / Revised: 25.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 14.04.26

Опубліковано / Published: 22.05.26

Hryhorii PEREPELYTSIA, Dsc (Polit.), Prof.
ORCID ID: 0000-0003-4000-1334
e-mail: pgrigoriy@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Oleksandr MALIUTIN, Master Student
ORCID ID: 0009-0007-1110-3952
e-mail: sashamaliutin.812@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EUROPEAN SECURITY WITHOUT THE UNITED STATES: CHALLENGES AND PROSPECTS IN THE CONTEXT OF RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Background. *The European security architecture is undergoing a phase of structural transformation that will shape the future of the continent for decades to come. Europe is facing the most serious security challenge of the 21st century, while the role of the United States as a key ally is no longer unquestionable.*

The relevance of this article is driven by the ongoing military aggression of the Russian Federation against Ukraine, as well as by the new approaches of the administration of U.S. President Donald Trump to the country's role in guaranteeing security in Europe. Under these conditions, the effectiveness of the European Union in implementing new security initiatives and mechanisms becomes a decisive factor for deterring Russia and protecting the EU's eastern borders.

The purpose of this article is to analyse the current state of European security architecture and to trace the development of defence cooperation on the continent in the context of Russia's ongoing aggression against Ukraine and the changing foreign policy priorities of the United States.

Methods. *The research employs methods of systemic and structural-functional analysis, as well as comparative and historical-political approaches.*

Results. *The research demonstrates that in recent years the European Union has significantly intensified efforts to strengthen its own defence capabilities and deepen integration in the field of security and defence. The leadership of the EU and key Member States take seriously the publicly expressed intentions of the Trump administration regarding a reduction of the U.S. military presence in Europe. Since 2025, fundamentally new mechanisms of defence cooperation at the pan-European level have been established, with Ukraine actively involved in these initiatives. At the same time, U.S. security guarantees – primarily nuclear – continue to remain a defining factor of the European security architecture.*

Conclusion. *Russia's aggression against Ukraine and U.S. foreign policy under the presidency of Donald Trump have posed a serious challenge to the European Union, highlighting the priority of strengthening its own defence capabilities. A significant increase in investments in the defence industry, the creation of new defence initiatives, and the active involvement of Ukraine in joint defence projects demonstrate that European states recognise the seriousness of security risks and the need to act proactively to ensure effective deterrence of potential Russian aggression against EU Member States.*

Keywords: *the EU, defence industry, security architecture, defence capabilities, nuclear potential.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.